

บทที่ 3

ทักษะการอธิบาย

ความหมาย

การอธิบาย (Explanation) หมายถึงกระบวนการสื่อความหมาย (Communication) เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มคนเกิดความเข้าใจ “แนวความคิด” (Concepts) และเรื่องซึ่งเป็นจุดประสงค์สำคัญได้อย่างถูกต้องและตรงกัน กระบวนการดังกล่าวอาจใช้เพียงวาจาหรือใช้กิจกรรม และหรือใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้ฟังเกิดความเข้าใจถูกต้อง ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยก็ได้

มโนทัศน์และหลักการ

การอธิบายและยกตัวอย่าง เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันในการสื่อความหมาย สามารถใช้ได้ทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน อาจกระทำได้เป็น 2 วิธี คือการเริ่มจากสิ่งที่เป็นกฎเกณฑ์ หรือแนวความคิดสำคัญ แล้วจึงยกตัวอย่างหรือให้รายละเอียดและข้อเท็จจริง กับกรเริ่มจากตัวอย่างหรือรายละเอียดและข้อเท็จจริง แล้วจึงสรุปเป็นกฎเกณฑ์หรือแนวความคิดสำคัญ

ลักษณะของการอธิบายที่ดี

1. ใช้ภาษาง่าย กะทัดรัด แต่สื่อความหมายความเข้าใจได้ดีและชัดเจน
2. มีวิธีการอธิบายที่น่าสนใจและสนองความต้องการของผู้เรียนผู้ฟังทุกกลุ่มที่มีความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ได้ดี ชวนให้ติดตามเรื่องและกิจกรรมโดยตลอด
3. มีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อให้เห็นจริง
4. ได้เนื้อหาสาระ หรือแนวความคิดสำคัญครบถ้วนตามจุดประสงค์
5. ให้ความรู้ และความคิดใหม่ ๆ
6. มีข้อสรุป ได้แก่หลักการ วิธีการ และแนวความคิดที่สำคัญ รวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ได้จริง

กระบวนการอธิบายที่ดี

1. **ชั้นนำ** เป็นกระบวนการขั้นต้นก่อนที่จะอธิบายหรือบรรยายสาระสำคัญของเรื่อง รวมทั้งข้อเสนอแนะต่อผู้ฟัง ทั้งนี้โดยมีจุดประสงค์สำคัญในขั้นนี้เป็น 3 ประการ คือ

1.1 เป็นการเร้า หรือกระตุ้นผู้เรียนผู้ฟังให้ *เกิดความพรักม* ที่จะรับฟังการบรรยาย และอธิบายด้วยความสนใจใคร่รู้

1.2 เป็นการปูพื้นฐานแนวความคิด หรือเงื่อนไข รวมทั้งกฎเกณฑ์บางประการ เพื่อให้ผู้ฟังเกิด Concepts ในเบื้องต้น ต่อจากนั้นก็อธิบายเชื่อมโยงความสัมพันธ์ไปสู่เนื้อหาสาระสำคัญ และรายละเอียดต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น

1.3 เป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนหรือฟัง ซึ่งความเป็นกันเองที่เกิดขึ้น จะก่อประโยชน์ให้ผู้เรียนผู้ฟังสามารถเชื่อมโยงแนวความคิดของตน หรือประสบการณ์เดิมเข้ากับ “แนวความคิดหรือประสบการณ์ใหม่” ที่ได้จากการบรรยาย อธิบาย การยกตัวอย่างประกอบ ได้ง่าย และได้ผลดี ทั้งยังเป็นช่องทางให้กล้าที่จะอภิปราย ชักถามข้อสงสัย หรือเสนอแนะ ข้อคิดเห็นที่ดี ต่อผู้บรรยายและผู้ฟังอื่นๆ ซึ่งเท่ากับเกิดระบบสื่อความหมาย 2 ทาง (2 ways - communication) อันจะก่อประโยชน์มากยิ่งขึ้นด้วย

2. **ขั้นการอธิบายและยกตัวอย่าง** มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการ คือ

2.1 การอธิบาย หมายถึงการสื่อความหมายด้วยวาจา การแสดงท่าทาง สัญลักษณ์ หรือการใช้สื่อการเรียนการสอนประกอบระหว่างครูกับนักเรียน หรือผู้บรรยายกับผู้ฟัง เพื่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจในเนื้อหาสาระสำคัญที่ต้องการจะสื่อให้ทราบตรงกัน และบรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น

การอธิบายมีหลายแบบเช่น

ก. อธิบายแนวความคิดและหลักการ (Concepts) เช่นการอธิบายความหมายของคำว่า “การปฏิวัติ” (Revolution) “การรัฐประหาร” (Coup d'Etat) ฯลฯ

ข. อธิบายวิธีการหรือกระบวนการ (Methods or Process) เช่นการอธิบาย “วิธีการสร้างวินัยสำหรับคนในชาติ” “แนวทางการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศของสหประชาชาติ” และ “การเกิดระบอบประชาธิปไตยของไทย” ฯลฯ

ค. อธิบายสาเหตุหรือความเป็นเหตุผล (Causation) เช่นอธิบายสาเหตุของสงครามโลก ฯลฯ

ง. อธิบายผลกระทบหรือผลสะท้อน (Impacts or After effect) เช่นอธิบายผลสะท้อนของการทำสัญญาบาวริง พ.ศ.2398 หรืออธิบาย “ผลกระทบของลัทธิล่าอาณานิคมของมหาอำนาจทางตะวันตกที่มีต่อไทย” ฯลฯ

จ. อธิบายเหตุการณ์และรายละเอียด (Events/details) เช่นอธิบายเหตุการณ์และรายละเอียดของสงครามชิงหมู่เกาะพอล์คแลนด์ระหว่างอังกฤษกับอาร์เจนตินา ฯลฯ

2.2 การอธิบายและยกตัวอย่าง โดยเหตุที่การอธิบายเนื้อหาสาระสำคัญ (Concepts) ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปของสิ่งที่เป็นนามธรรม (Abstracts) ดังนั้นผู้เรียนผู้ฟังจึงเข้าใจได้ยาก หรือยากที่จะทำความเข้าใจ และติดตามเรื่องได้ทัน ดังนั้นการยกตัวอย่าง (Example or sample) ซึ่งหมายถึงการนำเสนอส่วนย่อยขององค์ประกอบใหญ่หรือทั้งหมด โดยมากมักจะเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete) เห็นได้ รู้ได้ จับต้อง และสัมผัสได้ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประสบการณ์เดิมหรือเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนผู้ฟัง ได้แก่ ธรรมชาติ สิ่งของ เหตุการณ์ หรือสภาพการณ์ ความจริง และข้อเท็จจริง ฯลฯ

อเนกการยกตัวอย่างที่ดี มีหลักสำคัญอยู่ที่ว่า จะต้องเป็นสิ่งช่วยขยายการอธิบายหรือขยายใจความสำคัญของการอธิบายให้เกิดความชัดเจน เข้าใจได้ง่าย และสามารถสรุปเป็นหลักการและแนวความคิดได้ดี มีความถูกต้อง และสมบูรณ์ขึ้น

วิธีการอธิบายและยกตัวอย่าง แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

ก. แบบกฎและตัวอย่าง (Rule System) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วิธีการนิรนัย” (Deductive) หมายถึงการอธิบายจากกฎ หลักการ แนวความคิด ข้อคิด หรือเกณฑ์ เรื่องเสียก่อน แล้วจึงยกตัวอย่าง หรืออธิบายรายละเอียด เพื่อเป็นการแสดงข้อเท็จจริง วิธีการ หรือขยายหลักเกณฑ์ ความจริงให้กระจ่างชัดเจนยิ่งขึ้น

ข. แบบตัวอย่างและกฎ (Egrule System) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วิธีการอุปนัย หรืออุปมัย” (Inductive) หมายถึงการเริ่มจากตัวอย่าง หรือรายละเอียดต่างๆ โดยหยิบยกสิ่งหรือเหตุการณ์ใกล้ตัว หรือเป็นประสบการณ์เดิมของผู้เรียนผู้ฟังขึ้นนำการอธิบาย ทั้งนี้โดยยึดหลักการนำเสนอจากตัวอย่างที่ง่ายไปหายาก หรือจากสิ่งที่เป็นรูปธรรม (Concrete) ไปหาสิ่งที่เป็นนามธรรม (Abstract) ในที่สุดเมื่อสังเกตเห็นว่าผู้เรียนผู้ฟังเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเริ่มเข้าใจเค้าโครงสาระความรู้และประสบการณ์ใหม่แล้ว ครูจึงดำเนินการเร้าผู้เรียนผู้ฟังให้สรุปเป็นกฎเกณฑ์ หรือแนวความคิดสำคัญ (Concepts) ด้วยตนเอง

ข้อสังเกต หลักการทั้ง 2 แบบ นับเป็นวิธีการที่ดี เพราะเป็นกระบวนการที่ยึดหลัก Child Centred กล่าวคือ มีการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนผู้ฟังมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนเป็นอย่างมาก และเกือบตลอดเวลา

3. **ขั้นการใช้สื่อประกอบการอธิบาย** การใช้สื่อ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิควิธีการ ตลอดจนสิ่งที่เป็นผลผลิตของเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยประกอบการอธิบายและยกตัวอย่าง จะ

ช่วยสื่อความหมายของคำพูด สัญลักษณ์ หรือสิ่งที่ต้องการอธิบายจากความเป็นนามธรรม มาสู่รูปธรรม และทำให้ผู้เรียนผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ง่าย กว้าง และลึกกว่า ทั้งยังจะช่วยให้ผู้เรียน ผู้ฟังมีการจดจำประสบการณ์ ความรู้ความคิณั้นๆ ได้ดี แม่นยำ คงทนถาวรนานกว่า สำหรับการนำไปใช้เป็นพื้นฐานการแสวงหาประสบการณ์ใหม่ หรือเพื่อการใช้ในชีวิตประจำวันเป็นอย่างดีด้วย

4. **ขั้นการสรุป** เป็นการสรุปแนวความคิด และหลักวิธีการ อันเป็นสาระสำคัญของเนื้อหา หรือเรื่องที่อธิบาย ซึ่งจะช่วยให้เร้าหรือนำทางผู้เรียนให้สามารถกำหนด Concepts ด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ได้อย่างถูกต้องแท้จริง และตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

5. **ขั้นวัดและประเมินผล** เป็นการติดตามผลของการอธิบาย เพื่อสังเกตหรือตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนผู้ฟัง ซึ่งอาจทำได้ด้วยการวัดจากคำถาม แบบทดสอบ ทั้งก่อนและหลังการอธิบาย รวมทั้งจากการประเมินพฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนผู้ฟังจากการร่วมกิจกรรม การซักถามข้อสงสัย และการแสดงความคิดเห็นโดยตรงด้วย

ตัวอย่างการอธิบายและยกตัวอย่าง

1. แบบนิรนัย หรือแบบกฎและตัวอย่าง (Deductive or Rule System)

ครู ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีความมั่นคงในทางการเมือง และมีเศรษฐกิจดี นักเรียนลองยกตัวอย่างความจริงข้อนี้ได้ไหม

นักเรียนคนที่ 1 สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคงทางการเมือง และมีเศรษฐกิจดีครับ

นักเรียนคนที่ 2 อังกฤษเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคงทางการเมือง และมีเศรษฐกิจดีค่ะ

นักเรียนคนที่ 3 เยอรมนีก็เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคงทางการเมือง และมีเศรษฐกิจดีมากครับ

นักเรียนคนที่ 4 ฝรั่งเศสก็เหมือนกันครับ

นักเรียนคนที่ 5 สวีเดนก็ใช่ค่ะ

นักเรียนคนที่ 6 ญี่ปุ่นด้วยค่ะ

2. แบบอุปนัย หรือแบบตัวอย่างและกฎ (Inductive or Egrule System)

ครู ประเทศสหรัฐอเมริกาจัดได้ว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว เพราะมีความเจริญก้าวหน้ามีความมั่นคงในทางการเมือง และมีฐานะทางเศรษฐกิจดี อังกฤษก็ถือได้ว่าเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งนี้ดูจากสภาพความเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงในทางการเมือง โดยได้รับการยกย่องเป็นเมืองแม่ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และฐานะทางเศรษฐกิจดี ประเทศเยอรมนี ฝรั่งเศส สวีเดน และญี่ปุ่น ก็เช่นเดียวกัน คือเป็นประเทศที่มีการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้าน ดังที่เราได้เรียนไปแล้ว ประเทศเหล่านี้มีความมั่นคงในทางการเมือง และมีฐานะทางเศรษฐกิจดี เพราะฉะนั้นนักเรียนลองคิดดูซิว่า เราควรจะสรุปลักษณะสำคัญของประเทศที่พัฒนาแล้วได้อย่างไรบ้าง?

นักเรียน (หลายคนตอบพร้อมกัน) สรุปว่า ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมนี ฝรั่งเศส สวีเดน และญี่ปุ่น ฯลฯ มีความเจริญก้าวหน้ามาก มีความมั่นคงทางการเมือง และมีฐานะทางเศรษฐกิจดีครับค่ะ

3. การอธิบายเชิงวิเคราะห์

บทเรียนเรื่อง “มูลเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475”

1. นำเรื่อง

ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการปฏิวัติเป็นครั้งแรกในสมัยรัตนโกสินทร์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งกระทำโดย “คณะราษฎร” ต่อบริษัทของพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในขณะที่รูปการปกครองของประเทศไทยเป็นแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งเป็นลักษณะการปกครองที่ได้ถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทย เมื่อ พ.ศ. 1893 ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลกลุ่มผู้ริเริ่มของคณะราษฎรได้รับแนวคิดในเรื่องประชาธิปไตย รวมทั้งการได้เรียนรู้ถึง “ประวัติศาสตร์การต่อสู้เพื่ออิสระและเสรีภาพที่ประชาชนชาวยุโรปต่อสู้เอาชีวิตเลือดเนื้อเข้าแลก รักษาสิทธิ เสรีภาพ เขาจึงสามารถสร้างระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมั่นคง ที่เป็นกุญแจทองนำประเทศไปสู่ความรุ่งเรือง และความมั่นคง ซึ่งสืบเนื่องกันมาหลายศตวรรษตลอดจนอุดมการณ์ทางการเมืองจากประเทศทางตะวันตก จึงมุ่งที่จะทำการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของไทยเสียใหม่ เพื่อให้ทันสมัยและทัดเทียมอารยประเทศ นั่นคือ เปลี่ยนเป็นระบบการปกครองประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ภายใต้รัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ในการปกครองประเทศ และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้าคณะรัฐบาล

ทำหน้าที่บริหารประเทศ และนับแต่นั้นเป็นต้นมาวิวัฒนาการทางการเมืองการปกครองของไทย ก็เต็มไปด้วยความยุ่งเหยิง มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเกิดขึ้นหลายครั้งหลายหน ที่สำคัญๆ ก็เห็นจะได้แก่การเกิดวิกฤติการณ์ทางการเมือง และหาทางออกซึ่งปัญหาทางการเมืองด้วยการ ใช้กำลังทหารก่อการรัฐประหารยึดอำนาจการปกครองหรือก่อการกบฏขึ้นหลายครั้ง ซึ่งล้วนแล้ว แต่มีความสำคัญและเป็นปฏิปักษ์ยากไซ้ที่เนื่องด้วยสาเหตุแห่งการปฏิวัติครั้งแรกทั้งทางตรงและ สาเหตุทางอ้อมทั้งสิ้น

มูลเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ประการแรก มีมูลเหตุจูงใจมาจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ได้รับการศึกษามาจากประเทศ ทางตะวันตก และนิยมชมชอบ (ได้รับอิทธิพล) ในลัทธิเสรีนิยม (ในทางเศรษฐกิจ) และระบอบ ประชาธิปไตย (ในทางการเมืองการปกครอง) ซึ่งกำลังได้รับความนิยมในประเทศตะวันตก ขณะ เดียวกันก็ปฏิเสธรูปแบบการปกครองระบบสมบูรณาญาสิทธิราชที่ใช้อยู่ว่า “ล้าสมัยมีข้อบกพร่อง และไม่เหมาะสมอีกต่อไป” ทั้งนี้โดยการพิจารณาว่า

ก. การที่ประชาชนมอบอำนาจในการปกครอง บริหารประเทศให้กับบุคคลคนเดียว คือ “พระมหากษัตริย์” (แม้จะมีสภาหรือคณะเสนาบดีซึ่งก็ได้แก่พระบรมวงศานุวงศ์ ย่อมตก อยู่ภายใต้อิทธิพลและการครอบงำทั้งในทางความคิดและขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งเคยเป็น มาแต่โบราณกาล) เป็นผู้ตัดสินใจและรับผิดชอบความเป็นความตายของประเทศย่อมเป็นการเสี่ยงเกินไป

ข. การเปลี่ยนแปลงใดๆ ซึ่งจะมีผลเพื่อให้ประเทศก้าวหน้ายิ่งขึ้นที่จะสนองได้ทัน ความต้องการของประชาชน กับการเปลี่ยนแปลงของโลก และประเทศต่างๆ ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้อง และอิทธิพลถึงกัน

ค. เป็นการผูกขาดอำนาจและเผด็จการเกินไปสำหรับพระมหากษัตริย์บางพระองค์ ซึ่งก็เคยมีตัวอย่างปรากฏ ผลเสียใดๆ ที่พึงจะมีจะเป็นย่อมตกอยู่กับประเทศและประชาชนทั้งมวล (Mass) ผู้ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศให้ต้องรับชะตากรรมอันนั้น

ดังนั้นปัจจัยประการนี้จึงอาจสรุปลงได้ว่า เป็นความต้องการของกลุ่มบุคคลกลุ่มหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยคณะทหารบก ทหารเรือ ข้าราชการพลเรือน ผู้ซึ่งผ่านการศึกษาในต่างประเทศ และบุคคลอื่นๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากการเผยแพร่ในอุดมการณ์ และแนวความคิดทางการเมือง ในอันที่จะให้ได้มาซึ่ง “ระบบและรูปแบบการเมืองการปกครองใหม่” นั่นก็คือ “การปกครอง แบบประชาธิปไตย” (Democracy)

ประการที่สอง ความอ่อนแอของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการไม่ใช้อำนาจสิทธิขาดพระราชทานรัฐธรรมนูญ (Constitution) ให้แก่ปวงชนชาวไทย เป็นเหตุให้กลุ่ม

คณะราษฎรผู้คิดจะก่อการปฏิวัติไม่พอใจ และกล่าวหาว่าพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวตกอยู่ใต้อิทธิพลของพระราชวงศ์

ประเด็นสำคัญคือ “การไม่ใช้อำนาจสิทธิขาด” ของรัชกาลที่ 7 ในเมื่อพระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่กราบทูลทัดทานแนวพระราชดำริในทางการเมืองของพระองค์ที่ทรงพระราชประสงค์จะให้ม็วรัฐธรรมนูญเป็นหลักในการปกครองประเทศ ซึ่งได้ก่อความหวังให้บังเกิดแก่กลุ่มบุคคลคณะราษฎร และกลุ่มผู้สนใจการเมือง (ซึ่งพระยาทรงสุรเดชประมาณว่ามีคนหัวใหม่ 15% หัวเก่า 15% และที่เหลือ 70% เป็นพวกมากลากไป ใครจะเอาอย่างไรก็เอาด้วย ดังนั้นคณะราษฎรจึงคิดจะลงมือก่อนเพื่อทำให้ $15+70=85\%$ กลายเป็น $85\%:15\%$ ซึ่งในฐานะอาจารย์ใหญ่ฝ่ายเสนาธิการอย่างพระยาทรงสุรเดชเห็นว่าในรูปการณ์ขณะนั้นมีทางทำได้) เป็นความอ่อนแอของรัชกาลที่ 7 และตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของพระราชวงศ์และขุนนางหรือไม่ อาจวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. คณะราษฎรอ้างสาเหตุของการปฏิวัติประการหนึ่งว่า “การปล่อยให้อำนาจตกอยู่ในมือคนๆ เดียว คือ พระมหากษัตริย์ย่อมเป็นการเสี่ยงต่อชะตากรรมของบ้านเมืองเกินไป ซึ่งอาจตัดสินใจผิดก็ได้” สำหรับการมีคณะเสนาบดีก็เห็นว่าบุคคลเหล่านั้นตกอยู่ใต้พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ แต่ในเมื่อรัชกาลที่ 7 ฟังความคิดเห็นของ “อภิรัฐมนตรีสภา” และ “องคมนตรีสภา” โดยยังมีได้พิจารณาสั่งการอย่างหนึ่งอย่างใดลงไปในการจะพระราชทานรัฐธรรมนูญให้แก่ปวงชนชาวไทยหรือไม่ คณะราษฎรก็ตำหนิว่าพระองค์อ่อนแอ

2. ในเมื่อคณะราษฎรมุ่งเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองการปกครองเพื่อให้เป็นระบบประชาธิปไตยซึ่งผู้นำทางการเมืองคือ “นายกรัฐมนตรี” จะต้องพิจารณาสั่งการ และบริหารประเทศไปในแนวทางของเสียงส่วนมาก คือโดยความยินยอมของรัฐสภา และมีคณะรัฐมนตรีเป็นที่ปรึกษาและผู้ร่วมงาน ซึ่งอันที่จริงแล้วถ้าจะพิจารณาแนวการปกครองบริหารประเทศของรัชกาลที่ 7 จะเห็นว่าม็วลักษณะดังนี้

2.1 เป็นการฟังความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่โดยผ่านคณะอภิรัฐมนตรี และองคมนตรีสภา

2.2 ไม่มีลักษณะเผด็จการโดยยึดถือแนวความคิดและการตัดสินใจของพระองค์แต่ผู้เดียวเป็นหลัก

2.3 มีพระราชดำริว่า ในอนาคตอันใกล้จะพระราชทานรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนเพื่อใช้เป็นหลักในการปกครองบริหารประเทศ

ซึ่งอาจกล่าวสรุปได้ว่าเป็นลักษณะตามกติกาดيمقراطيةในทางปฏิบัติ และสอดคล้อง

คลั่งแค้นความคิดของพระองค์ซึ่งเป็นประชาธิปไตย

และอาจวิเคราะห์เพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อกล่าวหาว่ารัชกาลที่ 7 อ่อนแอและถูกรองโดย พระราชวงศ์และขุนนางหรือไม่ได้ว่า

1. การแสดงท่าที่รับฟังความคิดเห็นของสถาบันทางการเมืองที่พระองค์แต่งตั้งขึ้น (แม้จะเป็นพระบรมวงศานุวงศ์เสียเกือบครึ่งในสองสภารวมกัน 17:45) ต่อเมื่อแผนการส่งเสริม และปฏิรูปการศึกษาของพระองค์ประสบความสำเร็จตามโครงการ คณะบุคคลในสองสภาย่อม แปรเปลี่ยนไป สามัญชนที่มีการศึกษาสูงและมีความสามารถ, ย่อมมีโอกาสได้รับการคัดเลือก ให้เข้าดำรงตำแหน่งแทน

2. ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าได้พิจารณาถึงการแสดงออกซึ่งการรับผิดชอบในกระบวนการทางการเมืองการปกครองของไทยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในเวลาต่อมาด้วยแล้ว จะเห็นถึงลักษณะของการให้ความสนใจอย่างยิ่งต่อกิจการทางการเมืองด้วยการทักท้วงข้อบกพร่อง การบริหารงานของรัฐบาล เพื่อให้เป็นไปตามบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งก็เป็นการรักษาผลประโยชน์ ของราษฎร และเมื่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนถูกละเมิดโดยคณะรัฐบาลซึ่งใช้อำนาจตาม รัฐธรรมนูญภายใต้ “พระปรมาภิไธย” ของพระองค์ พระองค์ก็กล้ายื่นหยัดคัดค้านด้วยการยื่น บันทึกลงเป็นหลักฐานเรียกร้องไปยังรัฐบาล และเมื่อตกลงกันไม่ได้พระองค์ก็สละราชสมบัติเมื่อ วันที่ 2 มีนาคม 2477 ด้วยแล้ว ย่อมเป็นเครื่องยืนยันในทางตรงกันข้ามกับการอ่อนแอ หากแต่ พระองค์ไม่ประสงค์จะใช้อำนาจเผด็จการ ซึ่งไม่เหมาะกับสมัยนิยมต่อไปอีกแล้วต่างหาก

ประการที่สาม มีสาเหตุจากข้อขัดแย้ง (Conflict) ระหว่างพระราชวงศ์กับบุคคลใน กลุ่มคณะราษฎรทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิเช่น ระหว่าง ดร. ปรีดี พนมยงค์ กับ พระองค์เจ้าจรัญศัคดี กฤษดากร ซึ่งเป็นราชทูตไทยประจำฝรั่งเศส เรื่องที่ขัดแย้งกันก็คือการ ที่พระองค์เจ้าจรัญศัคดีฯ กล่าวหาต่อรัฐบาลว่า ดร. ปรีดี หัวแข็ง และคิดจะเปลี่ยนแปลงการ ปกครองขอให้เรียกตัวกลับ ส่วน ดร. ปรีดี กล่าวหาว่าราชทูตประพฤติตนไม่เหมาะสมและอีก กรณีหนึ่งระหว่าง พ.อ. พระยาพหลพลพยุหเสนา กับ กรมขุนสิงหวิกรมเกรียงไกร เสนาบดี กระทรวงกลาโหม เกี่ยวกับการทำสัญญาซื้อปืนล้าสมัยจากฝรั่งเศส ซึ่งพระยาพหลฯ ท้วงติง แล้วไม่ได้รับการพิจารณา

เป็นผลทำให้กลุ่มบุคคลในคณะราษฎรไม่พอใจพระราชวงศ์ และมองไปในแง่ว่า “การ เสวยอำนาจและมีอภิสิทธิ์จนเกินขอบเขตของพระราชวงศ์” เป็นปัจจัยปิดกั้นความก้าวหน้าของ กลุ่มบุคคลในคณะราษฎรและข้าราชการทั่วไป ซึ่งมีทั้งความรู้และความสามารถ ควรจะได้ก้าว ไปสู่การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริหารประเทศ และปัจจัยประการนี้ซึ่งเป็น “สาเหตุส่วนตัว” ผสมผสาน

กับความทะเยอทะยานที่จะมีส่วนปกครองบริหารประเทศ และมีอำนาจของบุคคลบางคนในคณะราษฎร นับได้ว่ามีส่วนผลักดันให้เกิดการปฏิวัติขึ้น

ประการที่สี่ ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศขาดความมั่นคงสืบเนื่องมาจาก การใช้เงินของแผ่นดินอย่างฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นในรัชกาลก่อน (รัชกาลที่ 6) จะเห็นได้ว่า งบประมาณรายจ่ายเกินรายได้ทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ.2463-2468 และลดลงในสมัยรัชกาลที่ 7 คือ พ.ศ.2469 ทำให้เกิดความรู้สึกว่าพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์ มุ่งเสวยสุขและฟุ่มเฟือยจนเกินไป ประเทศจึงต้องยากจนและบังเกิดความทุกข์ยากแก่ประชาชนโดยทั่วไป

ประการที่ห้า การแก้ไขปัญหาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำภายในประเทศไม่เหมาะสม ในขณะที่ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศไทยประสบปัญหา เนื่องจากเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก รัชกาลที่ 7 ดำเนินการแก้ไขโดยตัดงบประมาณรายจ่ายทั้งส่วนพระองค์ (เงินปีส่วนพระองค์ลดลงจาก 9 ล้าน เหลือ 6 และ 3 ล้าน ตามลำดับ) และข้าราชการด้วยการให้ออก (โดยไม่มีงานอื่นให้ทำ) อีกทางหนึ่งก็ตั้งคณะกรรมการพิจารณาดำเนินการเพิ่มภาษี ปัจจัยดังกล่าวมีผลทำให้เกิดปัญหาว่างงาน เพิ่มความปั่นป่วนและปัญหาในสังคมซึ่งตกอยู่ในภาวะมีรายได้น้อย หรือไม่มีรายได้เพราะไม่มีงานทำ ในขณะที่เดียวกันราคาสินค้าก็มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ประชาชนจึงเกิดความไม่พอใจเป็นทุนเดิม ดังนั้นปัจจัยประการนี้จึงกลายเป็นข้ออ้างอย่างดีสำหรับคณะราษฎรที่จะใช้ดำเนินการบริหารงานของรัฐบาล

3. การสรุป

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 มีมูลเหตุสำคัญพอสรุปได้เป็น 3 ประการคือ

1. การได้รับอิทธิพลความคิดทางการเมืองแบบประชาธิปไตยจากประเทศตะวันตก
2. กลุ่มพลเรือนและทหารที่ได้รับการศึกษาศสมัยใหม่ มีความไม่พอใจพระบรมราชโบายการแก้ไขเศรษฐกิจตกต่ำของรัชกาลที่ 7
3. ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มทหารที่ได้รับการศึกษาศสมัยใหม่ กับกลุ่มทหารที่เป็นพระบรมวงศานุวงศ์

4. สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่ควรใช้ประกอบการอธิบาย เช่น

- 4.1 ภาพบุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้อง เช่น รัชกาลที่ 7, คณะราษฎร และสถานที่ต่างๆ ฯลฯ
- 4.2 แผนภูมิ อธิบายความหมายของคำ “การปฏิวัติ” “การรัฐประหาร” “ประชาธิปไตย”
- 4.3 สไลด์ ฟิล์มสตริป และภาพยนตร์เกี่ยวกับเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครอง

4.4 หนังสืออุเทศ เช่น

เกียรติชัย พงษ์พานิช, *ปฏิวัติ 2475*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2514.

เฉลิม มลิลิต, *ประวัติศาสตร์การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย*. เอกสารประกอบการสอน กระบวนวิชา 222 ประวัติศาสตร์ไทย 2 คณะมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช, *คณะราษฎรกับกฎบัตร*. ชมรมประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.

ประยูร ภมรมนตรี, *บันทึกเรื่องการเปลี่ยนแปลงการปกครอง*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เฟื่องอักษร, 2517.

สว่าง ลานเหลือ, *37 ปี แห่งการปฏิวัติ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2514.

สิริ เปรมจิตต์, *ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบประชาธิปไตย 30 ปี* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เกษมบรรณกิจ, 2507.

5. การวัดและประเมินผล

5.1 สังเกตจากพฤติกรรมการเรียนและการแสดงความสนใจสนองตอบบทเรียนและการอธิบาย

5.2 วัดจากแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังการเรียน/การอธิบาย

5.3 วัดจากการร่วมกิจกรรมที่กำหนดให้

ข้อเสนอแนะแนวทางการฝึกทักษะการอธิบายและยกตัวอย่างสำหรับนักศึกษา

ควรดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

1. เลือกเนื้อหาวิชาประวัติศาสตร์ ที่นักศึกษาสนใจมาสัก 1 ตอน (ความยาวพอประมาณ)

2. ศึกษารายละเอียดของเรื่อง

3. สรุปแนวความคิดและสาระสำคัญของเรื่อง (Concepts)

4. กำหนดแผนการสอน

5. เลือกใช้วิธีการอธิบายแบบนิรนัย หรือแบบกฎและตัวอย่าง (Deductive or Rule System) หรือแบบอุปนัย หรือแบบตัวอย่างและกฎ (Inductive or Example System) หรือแบบทั่วไป

ได้แก่ แบบอธิบายแนวความคิด, แบบอธิบายวิธีการหรือกระบวนการ, แบบอธิบายสาเหตุหรือความเป็นเหตุผล, แบบอธิบายผลกระทบหรือผลสะท้อน และแบบอธิบายเหตุการณ์หรือรายละเอียดอย่างหนึ่งอย่างใดที่นักศึกษามีความถนัด และสนใจที่จะฝึกทักษะเพื่อให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขั้นก็ได้ และพึงระลึกว่าควรอธิบายด้วยคำพูดสั้นๆ กะทัดรัด แต่มีความชัดเจน ได้เนื้อหาสาระสำคัญครบถ้วน และน่าสนใจ

6. เลือกตัวอย่างที่สอดคล้องสัมพันธ์กับเนื้อหา เพื่อใช้ประกอบการอธิบายและขยายความให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

7. เลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เร้าความสนใจประกอบการอธิบายตามสมควร

8. ลงมือฝึกปฏิบัติการฝึกทักษะการอธิบายและยกตัวอย่างจริง

9. รับฟังการประเมินผล (หรือประเมินผลตนเอง จากเรื่องบันทึกภาพการฝึกทักษะ-
เครื่อง Video-Tape)

จากอาจารย์ผู้สอน อาจารย์นิเทศก์ หรือเพื่อนนักศึกษาที่ทำหน้าที่สังเกตการฝึกเพื่อการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง หรือพัฒนาคุณลักษณะให้ดียิ่งขึ้น

10. ปฏิบัติการฝึกทักษะที่ยังมีข้อบกพร่อง หรือยังไม่ได้เกณฑ์ซ้ำอีกครั้ง

11. ทำการประเมินผล และประเมินเปรียบเทียบการฝึกครั้งแรกและครั้งหลังประกอบด้วย

12. ดำเนินการพัฒนา หรือฝึกทักษะเพื่อให้เกิดความชำนาญอย่างแท้จริงด้วยตนเองต่อไป

กิจกรรม

แบบฝึกทักษะการอธิบายและยกตัวอย่าง

จงฝึกทักษะตามคำสั่งหรือแนวทางดังต่อไปนี้

1. จงวางแผนการสอนประวัติศาสตร์ตอนหนึ่งตอนใดที่ท่านสนใจ กำหนดวิธีการอธิบาย การยกตัวอย่าง การใช้สื่อการสอน การสรุป และการทดสอบความเข้าใจผู้เรียน แล้วลงมือปฏิบัติการฝึกทักษะการอธิบายและยกตัวอย่างประกอบที่หน้าชั้นเรียน (ควรใช้เวลาไม่เกิน 10-15 นาที/ การฝึก 1 ครั้ง)

2. จงแสดงการยกตัวอย่างประกอบการอธิบายจากง่ายไปหายาก

3. จงแสดงการยกตัวอย่างประกอบการอธิบายจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปหานามธรรม

4. จงกำหนดเรื่อง และยกตัวอย่างที่มีความสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมปีที่ 2 เพื่อใช้ประกอบการอธิบาย

5. จงเลือก “แบบการอธิบายและยกตัวอย่าง” เพียง 1 วิธี และแสดงการสาธิตวิธีการใช้

- 5.1 แบบอธิบายแนวความคิด
- 5.2 แบบอธิบายวิธีการหรือกระบวนการ
- 5.3 แบบอธิบายสาเหตุหรือความเป็นเหตุผล
- 5.4 แบบอธิบายผลกระทบหรือผลสะท้อน
- 5.5 แบบอธิบายเหตุการณ์หรือรายละเอียด
- 5.6 แบบนิรนัย หรือแบบกฎและตัวอย่าง
- 5.7 แบบอุปนัย หรือแบบตัวอย่างและกฎ

แบบประเมินผลการฝึกทักษะการอธิบาย

ชื่อนักศึกษาผู้สอน.....รหัสประจำตัว.....

วิชาที่สอน.....เรื่องที่สอน.....

ชั้นที่ฝึก.....วันที่ฝึก.....เวลา.....

ลักษณะการฝึกทักษะ/ฝึกทักษะนี้เป็นครั้งที่ 1 2 3

อาจารย์ผู้สอน/ อาจารย์นิเทศก์/ นักศึกษาผู้วิจารณ์.....

คำชี้แจง โปรดพิจารณาพฤติกรรมการฝึกทักษะการอธิบายของนักศึกษา (ใช้ในกรณีประเมินผลตนเองด้วย) จากการบันทึกภาพไว้ หรือจากการฝึกทักษะที่หน้าชั้นเรียนจริง แล้วประเมินผลตามหัวข้อและเกณฑ์ต่อไปนี้ 1-ใช้ไม่ได้ 2-ต้องปรับปรุง 3-พอใช้ 4-ดี 5-ดีมาก

ที่	หัวข้อ/พฤติกรรมการอธิบาย	เกณฑ์การพิจารณา				
		F	P-	P	G	G
1.	วิธีการอธิบายน่าสนใจ	1	2	3	4	5
2.	ใช้ภาษาง่ายๆ กะทัดรัด แต่สื่อความหมาย ความเข้าใจได้ชัดเจนดี	1	2	3	4	5
3.	นักเรียนตอบสนองแสดงความสนใจ/ ความเข้าใจดี	1	2	3	4	5
4.	อธิบายได้เนื้อหาสาระสำคัญครบถ้วน ตามจุดประสงค์	1	2	3	4	5
5.	ให้ความรู้และความคิดใหม่	1	2	3	4	5
6.	มีการยกตัวอย่างประกอบเพื่อขยายความ และเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประส การณ์ใหม่	1	2	3	4	5
7.	มีข้อสรุป และข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์	1	2	3	4	5
8.	มีการรับฟังความคิดเห็นและเชื่อมโยงค ตอบของผู้เรียนเข้ากับเนื้อหาที่อธิบาย	1	2	3	4	5
9.	มีการเร้าความสนใจ และเสริมกำลังใจ ผู้เรียน	1	2	3	4	5
10.	มีการทดสอบและประเมินผลผู้เรียนด้วยวิ หนึ่งวิธีใด	1	2	3	4	5

สรุปผลการอธิบายและยกตัวอย่างในครั้งนี.....

วิเคราะห์และประเมินพฤติกรรมกรฝึก (ข้อดี-ข้อที่ควรแก้ไข).....

.....

ข้อเสนอแนะ.....
.....
.....
ลงชื่อ.....ผู้ประเมินผลการฝึก